

ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНА ЕКСПЕРТИЗА ПРОДУКТІВ ЗАБОЮ КРОЛІВ, ХВОРИХ НА ЕЙМЕРІОЗ З РІЗНИМ РІВНЕМ ІНТЕНСИВНОСТІ ІНВАЗІЇ

Дуда Юлія Вікторівна,

к.вет.н., доцент,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Прус Михайло Петрович,

д.вет.н., професор,
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Корейба Людмила Володимирівна,

к.вет.н., доцент,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Еймеріоз кролів спостерігається повсюдно і поширений у всіх тваринницьких господарствах, а екстенсивність інвазії може досягати 100 % [1–4]. Кролі заражаються, проковтуючи інвазійні ооцисти разом із забрудненим кормом або водою [4]. Ця хвороба спричинюється збудниками родини Eimeriidae, які паразитують в епітеліальних клітинах кишок: *Eimeria magna* (Perard, 1925), *E. media* (Kessel, 1929), *E. irresidua* (Kessel et Jankiewicz, 1931), *E. piriformis* (Katlan et Pospesch, 1934), *E. coecicola* (Cheissin, 1948), *E. intestinalis* (Cheissien, 1948), *E. perforans* (Leuckart, 1879), а також в жовчних протоках печінки і жовчному міхурі *E. stiedae* (Lindemann, 1865) [5]. Найчастіше зустрічається змішана форма захворювання: розвиток кишкового та печінкового кокцидіозів одночасно [1].

Мета наших досліджень полягала в поетапному проведенні ветеринарно-санітарної експертизи продуктів забою хворих на еймеріоз кролів з різним рівнем інтенсивності інвазії.

Для дослідження використано кролів-самців кролівничого господарства ТОВ «Олбест» (Дніпропетровська область), 3–4 місячного віку, каліфорнійської породи, відібраних за принципом аналогів. Згідно з ветеринарно-санітарними нормами дані тварини утримувались в сітчастих однаюрних клітках й отримували збалансований стандартний гранульований комбікорм і без обмеження воду. На підставі морфологічних даних проведено ідентифікацію ооцист роду *Eimeria* і виявлено такі види, як *Eimeria magna*, *E. media*, *E. perforans*, *E. stiedae*. Для визначення рівня ураженості кролів, їх фекалії досліджено методом Мак Мастера [6]. При цьому встановлено, що хворі на еймеріоз кролі мали різний рівень інтенсивності інвазії (II): перша дослідна – низький рівень ($II=823,9\pm112,9$ ооцист в 1г фекалій), друга дослідна – високий рівень ($II=69787,5\pm28479,3$ ооцист в 1г фекалій). У фекаліях контрольної групи тварин (здорові тварини) ооцист еймерій не виявляли. При роботі з тваринами

дотримувалися вимог «Європейської конвенції щодо захисту хребетних тварин, які використовуються в експерименті та інших наукових цілях» (Страсбург, 18.03.1986 р.).

За вгодованістю кролів поділяли на 2 категорії відповідно ГОСТу 7686-88. До кролів 1-ої категорії відносили тварин з добре розвиненою м'язами, спинні хребці, а саме остисті відростки прощупувалися слабо, стегно та задня частина добре округлені, в ділянці пахвини, на животі, холці, у вигляді смуг прощупували жирові відкладення під шкірою. До кролів 2-ої категорії відносили тварин з задовільно розвиненими м'язами; спинні хребці, а саме остисті відростки прощупувалися легко, стегна плоскі й підтягнуті, виповнена недостатньо задня частина, не прощупували у вигляді смуг жирові відкладення під шкірою. До 1-ої категорії відносили здорових кролів, а також тварин з низькою інтенсивністю еймеріозної інвазії, до 2-ої категорії – з високим рівнем інтенсивності інвазії.

Тушка, голова й внутрішні органи (легені, серце, печінка, кишечник, селезінка) здорових і хворих на еймеріоз тварин підлягали післязабійному ветеринарно-санітарному огляду (табл.). Оглянули голови, стан губ, язика, ясен, заглоткових, білявушних і нижньощелепових лімфатичних вузлів. Розрізали поздовжньо-жувальні м'язи з кожного боку. Під час огляду поверхні легень і їх паренхіми, селезінки та нирок звертали увагу на наявність запальних процесів і патологічних змін. Упродовж огляду серця його перикард і ендокард патологічних змін не мали; на поздовжніх розрізах міокарду цистицерків не виявлено.

Цистицеркоз пізіформний часто поширений серед кролів у невеликих господарствах [7–8], тому обов'язково ми досліджували серозні оболонки черевної порожнини й кишківника, а також сальник на наявність пухирчастих утворень. У дослідних тушках вони були відсутні. Абсцесів, гіпостазів, пухлин, синців на тушках кролів не знаходили, що вказує на відповідний ступінь знекровлення та якості обробки тушки. Лімфатичні вузли на розрізі без патологічних змін.

Таблиця

Післязабійний ветеринарно-санітарний огляд тушок та органів здорових і хворих на еймеріоз кролів

Точки після-забійної ветеринарно-санітарної експертизи	Групи		
	Здорові (контроль)	Хворі на еймеріоз	
		з низькою інтенсивністю інвазії	з високою інтенсивністю інвазії
1	2	3	4
Голова	Губи, язик, ясна без патологічних змін. У масетерах цистицерків не знайдено. Лімфатичні вузли без патологічних змін.	Губи, язик, ясна без патологічних змін. У масетерах цистицерків не знайдено. Лімфатичні вузли без патологічних змін.	Губи, язик, ясна без патологічних змін. У масетерах цистицерків не знайдено. Лімфатичні вузли без патологічних змін.
Легені	Світло-рожеві за кольором легені. У легенях патологічних змін і паразитів не виявлено та лімфатичні вузли без патологічних змін.	Світло-рожеві за кольором легені. У легенях патологічних змін і паразитів не виявлено та лімфатичні вузли без патологічних змін.	Світло-рожеві за кольором легені. У легенях патологічних змін і паразитів не виявлено та лімфатичні вузли без патологічних змін.
Печінка	Колір темно-коричневого, краї загострені, консистенція пружна. Патологічних змін і паразитів не виявлено.	Колір темно-вишневий з поодинокими зернистими включеннями білого кольору, збільшена, деформована, усяна білими. Жовчні ходи злегка потовщені.	Колір темно-вишневий з 3 множинними зернистими включеннями білого кольору суттєво збільшена, деформована. Велика кількість некротичних вузликів жовтого кольору. Виражено потовщені жовчні ходи.

Продовження таблиці

1	2	3	4
Серце	Перикард і ендокард патологічних змін не мають; на розрізах міокарду цистицерків не виявлено.	Перикард і ендокард патологічних змін не мають; на розрізах міокарду цистицерків не виявлено.	Перикард і ендокард патологічних змін не мають; на розрізах міокарду цистицерків не виявлено.
Тушка	Добре знекровлена тушка. Світло-рожеве за кольором без сторонніх запахів м'ясо. Тканини тушки й лімфатичні вузли без патологічних змін.	Добре знекровлена тушка. Світло-рожеве за кольором без сторонніх запахів м'ясо. Тканини тушки й лімфатичні вузли без патологічних змін.	Добре знекровлена тушка. Світло-рожеве за кольором без сторонніх запахів м'ясо. Тканини тушки без патологічних змін. Збільшенні мезентеріальні лімфатичні вузли.

Під час огляду органів і тушок хворих на еймеріоз кролів (табл.) виявляли набряк і гіперемію слизових оболонок тонкого і товстого кишечника, крапкові крововиливи як в кишечнику, так і в печінці, вузли некрозу біло-жовтого кольору в печінці. Відмічали збільшення мезентеріальних лімфатичних вузлів у хворих тварин з високою інтенсивністю інвазії.

Під час мікроскопічного аналізу печінки у третини від забитих кролів в результаті паразитування *Eimeria stiedae* відмічали патологічні зміни, а саме: печінка мала темно-вишневий колір з поодинокими (за низької інтенсивності інвазії) або з множинними (за високої інтенсивності інвазії) зернистими включеннями білого кольору, збільшена, деформована, потовщені жовчні ходи.

Таким чином, після проведення післязабійного ветеринарно-санітарного огляду тушок і органів хворих на еймеріоз кролів уражені кишечник і печінку було знищено, а тушку проварено. Інші продукти забою не мали патологоанатомічних змін.

Список літератури

1. Левицька В.А. Епізоотологія змішаної еймеріозної інвазії кролів в зоні Поділля. Науковий вісник ЛНУВМ та БТ імені С. З. Ґжицького. Львів, 2011. Т. 13, № 4 (50), ч.1. С. 209–211.

2. Трофімов М.М., Оніщенко Н.Г., Пасунькіна М.О. Епізоотологічні особливості еймеріозу кролів у господарствах АР Крим. Ветеринарна медицина. 2013. Вип. 97. С. 407–409.
3. Клименко О.С., Кручиненко О.В., Михайлютенко С. М. Еймеріозно-пасалурозна інвазія кролів у приватних господарствах Полтавської області: матер. наук.-практ. конф. профес.-виклад. складу академії, 13–14 травня 2015 р. Полтава: ПДАА, Полтава. С. 54–55.
4. Франчук Л.О. Еймеріоз кролів (поширення, патогенез, лікування): автореф. на здобуття наук. ступеня канд. вет. наук: 16.00.11. / Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ, 2015. 22 с.
5. Довгій Ю.Ю., Корячков В.А. Еймеріоз кролів та нутрій (морфологія збудників, діагностика та заходи боротьби). Методичні рекомендації. Житомир. 2010. 23 с.
6. Пономар С.І., Гончаренко В.П., Соловійова Л.М. Довідник з диференціювання збудників інвазійних хвороб тварин / за ред. С.І. Пономаря. К.: Аграрна освіта, 2010. 327 с.
7. Duda Y. Nonspecific reactivity of the rabbits organism when exposed to cysticercosis. Scientific Messenger of LNU of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Veterinary Sciences. 2019. № 21(94). P. 132–135. <https://doi.org/10.32718/nvlvet9424>
8. Shevchik R., Duda Y., Gavrulina O., Samoyluk H. Impact of *Amaranthus hypochondriacus* in nutrition for rabbits on meat quality. Journal of the Hellenic Veterinary Medical Society. 2021. № 72(1). P. 2713–2722. DOI:<https://doi.org/10.12681/jhvms.26756>.